

beter KIP!

SPECIAAL VOOR PLUIMVEEHOUDERS

- **DIERENARTSEN WERKEN STEEDS MEER PREVENTIEF**
- **TEUN VAN DE BRAAK OVER VERDUURZAMING IN DE FOKKERIJ**
- **TWAN ENGELEN GAAT VOOR LAAGSTE VOETAFDruk TER WERELD**

Boehringer
Ingelheim

INHOUD

- 2 ZOMERNUMMER
Duurzame ontwikkeling - voor generaties
- 3 KIPPEN-F-EITJES
- 4 DIERENARTSEN EN DUURZAAMHEID
'Blijf investeren in jezelf, het team en de toekomst'
- 6 TUSSEN DE KIPPEN
Duurzaam produceren, hoe doe je dat?
- 9 TEUN VAN DE BRAAK, HENDRIX GENETICS
'Een bruine eischaal is een dure verpakking'
- 10 ONDERNEMEN
'We mikken op kip met de kleinste voetafdruk in de wereld'

COLOFON:
BeterKIP is een uitgave van Boehringer Ingelheim Animal Health bv

Aan deze editie van juni 2023 werkten mee:
Monique von Richthofen, AgriContent, AgriPers, Isabelle Von Richthofen, Cheng Lee, René van Domburg, Berrie Klein Swormink en Simone Groot.
Foto's zijn van Maartje van Berkel, Twan Wiermans, Marcel Berendsen en Berrie Klein Swormink.

VOORWOORD

GEZONDHEID MENS EN DIER Duurzame ontwikkeling - voor generaties

In deze editie van het BeterKIP-magazine ligt onze focus op duurzaamheid en hoe we deel uitmaken van het vinden van oplossingen voor alle uitdagingen waar de pluimveesector voor staat.

Al generaties lang zijn we toegewijd aan het verbeteren van de gezondheid, maar het is meer dan dat. We streven ernaar levens te transformeren. Boehringer Ingelheim gebruikte wat we tijdens de wereldwijde pandemie hebben geleerd om onze benadering van duurzame ontwikkeling opnieuw te beoordelen, als een nieuwe mijlpaal op onze reis. Nooit eerder werd zo duidelijk hoe noodzakelijk een holistische benadering is om de verwevenheid tussen mens, dier en milieu aan te pakken.

Daarom willen we zorgen voor transparantie over onze toezeggingen voor 2030, zoals het uitbreiden van de toegang tot gezondheidszorg voor nog eens 50 miljoen mensen. Daarnaast investeren we in gezondheidsinnovatie om niet-overdraagbare ziekten aan te pakken en in samenwerkingsverbanden om opkomende infectieziekten te bestrijden. Om de milieu-impact van ons groeiende bedrijf te verminderen, zijn onze activiteiten tegen 2030 CO₂-neutraal en is onze voetafdruk in de hele waardeketen gehalveerd.

Als familiebedrijf worden we gedreven door de ambitie om de mensheid te dienen door de gezondheid van mens en dier te verbeteren - zowel nu als in de toekomst. Als onderdeel hiervan hebben we een ambitieuzer kader ontwikkeld: Duurzame ontwikkeling - voor generaties.

We hebben drie pijlers gedefinieerd die de kern vormen van duurzame ontwikkeling - de reis van generaties en ons bedrijf: meer gezondheid, meer potentieel en meer groen. Hierdoor kan de expertise van Boehringer Ingelheim bijdragen aan het oplossen van wereldwijde uitdagingen en duurzame verandering mogelijk maken. De impactgebieden van elke pijler weerspiegelen onze kernactiviteiten en sluiten aan bij de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling van de Verenigde Naties.

Duurzame ontwikkeling gaat hand in hand met onze principes van planning in generaties, innovatie, verantwoordelijkheid nemen voor onze gemeenschappen en het milieu en de mensheid dienen - vandaag en morgen.

Ik hoop dat u deze editie van BeterKip met plezier zult lezen en dat u zich geïnspireerd zult voelen door onze initiatieven om duurzaamheid vooruit te helpen.

Veel leesplezier.

Dana Leskova,
directeur MIDI,
het regionale centrum van
Boehringer Ingelheim voor
middelgrote Europese landen,
met het hoofdkantoor in Amsterdam

KIPPEN F EITJES

Waarom alleen kalkoen eten met kerst?

In ons kerstnummer hebben we 3 cadeaubonnen verloot voor een kerstkalkoen. Tot onze schrik viel de BeterKIP véél later op de mat dan gepland. En misschien heeft u daarom maar niet meer gereageerd. Dat is jammer want beloofd is beloofd. De 3 bonnen zijn onder de inzenders verloot die desondanks hebben gereageerd. De bonnen kunnen zij nog even bewaren want gelukkig wordt het vanzelf weer een keer kerst. Maar kalkoen is een echt feestbeest en smaakt op andere dagen ook heel goed. Dus voor de winnaars, geniet ervan!

De winnaars van de kalkoen-cadeaubonnen hebben intussen persoonlijk bericht gekregen.

Rapport over effecten van vleeskuikensystemen

In het rapport *Environmental impacts of broiler production systems in the Netherlands* wordt het effect van het reguliere, tussensegment en Beter Leven één ster vleeskuikensysteem op broeikasgasemissies, landgebruik en fosfaatefficiëntie berekend via een levenscyclusanalyse. Alle processen, van opfok van de kuikens tot en met de slachterij, worden meegenomen. Per schakel in de keten worden de effecten getoond.

Dit rapport van Wageningen Livestock Research is hier te downloaden.

CO₂-footprint kip gunstiger dan andere vleessoorten

De kip is de meest voorkomende vogel op aarde, er zijn bijna drie keer zoveel meer kippen als mensen. Maar goed dus dat eieren en kippen het milieu minder belasten doordat kippen voor minder broeikasgassen zorgen. In vergelijking met andere soorten vlees heeft kip een gunstigere CO₂-footprint, en daardoor een lagere impact op het milieu. Kip komt in de buurt van plantaardige voedingsmiddelen. Ook ten opzichte van een aantal vissoorten doet de kip het goed. (bron: kipinederland.nl).
Dus wie vlees eet en op het klimaat wil letten, kiest voor de kip en het ei.

De kracht van duurzame samenwerking

In februari 2022 verhuisde het kantoor van Boehringer Ingelheim in Nederland van Alkmaar naar Amsterdam. De medewerkers van Boehringer werken nu vanuit het duurzame kantoorgebouw EDGE Amsterdam West.

De basis van dit gebouw wordt gevormd door een gebouw uit 1970 dat is omgebouwd tot een duurzaam en innovatief kantoorgebouw. Het resultaat mag er zijn, het vernieuwde gebouw

Sustainable Development |
Boehringer Ingelheim
(boehringer-ingelheim.com)

voldoet aan de hoogste welzijnsscores en duurzaamheidscertificeringen. Dit sluit zeer goed aan bij het wereldwijde BE GREEN programma van Boehringer en was één van de belangrijkste redenen voor Boehringer om te verhuizen naar dit pand. Naast Boehringer Ingelheim zijn er meerdere huurders die in dit duurzame gebouw zijn betrokken.

VAN ENERGIELABEL G NAAR EEN VAN DE DUURZAAMSTE KANTOORGEBOUWEN IN EUROPA

Doelstelling bij de herontwikkeling van het bestaande kantoorgebouw was het duurzaamheidslabel BREEAM Outstanding te halen.

Circulariteit en hergebruik van bouwmaterialen, 6.000 vierkante meter zonnepanelen en ondergrondse thermische energieopslag hebben hieraan bijgedragen.

Blikvanger van het gebouw is het 3.000 vierkante meter grote atrium. Deze indrukwekkende koepel zorgt voor veel natuurlijk licht en frisse lucht.

‘Blijf investeren in jezelf, het team en de sector’

Als pas afgestudeerde dierenarts kwam Mirthe de Wit bij een met vogelgriep besmet pluimveebedrijf. ‘Dat was heel heftig. Ik wilde geen fouten maken. Gelukkig hebben we als dierenartsen binnen mijn praktijk veel onderling contact en bespreken we alles. Los van de vogelgriep heb ik veel plezier in mijn werk en volop vertrouwen in een duurzame carrière’, zegt de jonge dierenarts.

André Steentjes (61), dierenarts bij Veterinair Centrum Someren (VCS) en Mirthe de Wit (26), dierenarts bij pluimveepraktijk Demetris, praten over het vak van dierenarts en duurzaamheid in de breedste zin van het woord.

André trad op zijn 60e uit de maatschap. ‘Dat hebben we contractueel zo vastgelegd om jongeren de kans te geven. Nu ben ik senior dierenarts maar het werk is gelijk gebleven’, zegt de goedlachse André. Hij is benieuwd hoe Mirthe de start van haar loopbaan als praktiserende pluimveedierenarts heeft ervaren in deze turbulente tijd.

André: ‘Toen ik na mijn studie ging werken, behandelde ik

herkauwers, pluimvee, paarden en kleine huisdieren. Vooral de verlossingen bij koeien en schapen vond ik mooi.’ Hij volgde tijdens zijn studie een pluimveespecialisatiecursus van 6 maanden bij de Gezondheidsdienst voor Pluimvee. ‘In 1996 zijn we gaan specialiseren en ben ik pluimveedierenarts geworden.’ Mirthe had tijdens haar studie te kampen met corona -uitdagingen. ‘De huidige master in de studie diergeneeskunde is landbouwhuisdieren, paarden of gezelschapsdieren. Ik koos landbouwhuisdieren. In principe studeer je nog als algemeen bevoegd dierenarts af. Mijn eerste keuze waren koeien maar al snel liep ik tegen fysieke beperkingen aan. Het leuke aan pluim-

vee zijn de vele mogelijkheden voor brede diergeneeskunde: secties uitvoeren, uitgebreide diagnostiek en kippen onderzoeken in de stal. Je bent veel met preventieve gezondheidszorg bezig en continu aan het meedenken om het proces te verbeteren.’ Mirthe liep als student onder andere stage bij VCS. André: ‘Ik vind het geweldig om jonge dierenartsen of studenten te coachen. Ik leer van hun nieuwe inzichten en zij leren van mijn ervaring.’

TEAMWORK

Het mooie van werken in een praktijk is de samenwerking. ‘Een team moet duurzaam zijn; een goede mix van jong en oud dat vaart op ervaring en nieuwe kennis en inzichten. Actualiteiten benaderen we van meerdere kanten wat een beter resultaat oplevert’, zegt André.

Mirthe beaamt dit: ‘Ik belandde als onervaren pas afgestudeerde dierenarts direct in de vogelgriepcrisis. In ons werkgebied, de Gelderse Vallei, was het heftig. Zonder hulp en steun van collega’s had ik dat niet gered. Maar het is ook een hele leerzame periode.’

Communicatie is de sleutel tot verduurzaming

André maakte in het begin van zijn loopbaan iets vergelijkbaars mee: pseudovogelpestbesmettingen. ‘Daardoor zijn we anders en beter gaan enten. In 2003 maakte ik, toen ik al 13 jaar als dierenarts werkte, een grote vogelgriepuitbraak mee. Dat was heftig. Mirthe maakte het al direct mee. Het lijkt me moeilijker om perspectief te zien.’ Mirthe: ‘Ik merk nu op de bedrijven al meer perspectief dan een jaar geleden. De sfeer is anders met deze hoge eierprijzen en zicht op vaccins tegen vogelgriep. Voorjaar 2022 was een moeilijke tijd. Als het altijd zo was, weet ik niet of ik mijn werk vol zou houden.’

PREVENTIEF WERKEN

De verduurzaming van het vak als dierenarts is het verleggen van brandjes blussen naar preventief werken. Het begeleiden van pluimveebedrijven is vooral in samenspraak met de pluimveehouder en adviseurs bekijken hoe het koppel zo gezond mogelijk kan leven.

André: ‘Vaak begeleiden we een pluimveebedrijf in samenwerking met bijvoorbeeld GD of een farmaceut door inzet van een vaccinatie of behandeling, die volgen en evalueren. Zo kom je verder.’ De senior dierenarts noemt de grote verschillen tussen de werkzaamheden nu en begin jaren negentig. ‘We hebben nu veel meer taken: controles, monsternamen, overleg. Gisteren bijvoorbeeld was ik op een bedrijf voor export van broedeieren naar de VS en moest zeer veel monsters nemen. Ook dat vind ik leuk werk; je ziet kippen en hebt tijd om met de pluimveehouder te praten.’

Ook Mirthe vindt de combinatie mooi: ‘Academisch werk en de stal in voor entingen, monsternamen, begeleiding of een spoedgeval, dat maakt dit vak mooi, afwisselend en interessant.’

‘Vroeger was onze stelregel bij inzet van antibiotica: baat het niet, dan schaadt het niet. Nu is het: baat het niet, dan schaadt het zeker. Een andere manier van denken waardoor de productie van kip en eieren steeds duurzamer wordt. Waarbij ik wel op moet merken dat de productie met langzaam groeiende rassen minder efficiënt en dus niet duurzamer is. Hoe we dat tij kunnen keren? Daar maak ik mij wel zorgen over’, geeft André aan.

Sport is voor hem een uitlaatklep om zijn hoofd leeg te maken. Dat geeft hij Mirthe als advies mee.

KLOOF

Voor verdere verduurzaming en een goede toekomst van de pluimveesector, baart de kloof tussen beleidsmakers en de praktijk zowel de jonge als oudere dierenarts zorgen. ‘Ik heb in veel klankbordgroepen en op bestuurlijk niveau mee mogen praten. Dat netwerk binnen de diergezondheidszorg, pluimveesector en overheid heeft veel waarde voor mij. Door de risico’s van AI-besmettingen hebben we te dealen met een nieuw dilemma: het is verboden om stallen te bezoeken tenzij voor diergeneeskundige zorg. Die gezamenlijke bezoeken leveren altijd zoveel op’, zegt André.

Het gebrek aan kennis van de pluimveesector bij beleidsmakers is een contrast met het kennisniveau van de pluimveehouder. André: ‘Pluimveehouders hebben uit ervaring al veel kennis van zaken. Een pas afgestudeerde dierenarts moet op dat niveau mee kunnen praten. Als praktijk vinden we de start van een jonge dierenarts heel belangrijk. Dat kun je maar een keer goed doen.’

Gelukkig zijn de huidige communicatiemiddelen uitgebreid waardoor veel overleg en contact mogelijk is. Communicatie is de sleutel tot verduurzaming: met dierenartsen, pluimveehouders en beleidsmakers.

In deze rubriek van BeterKIP delen wij praktische kennis met u. Kennis die we via wetenschappelijke artikelen en overleg wereldwijd vergaren, omzetten naar praktische zaken die u direct kunt toepassen op het pluimveebedrijf. In deze editie Cheng Lee over duurzaamheid.

Duurzaam produceren, hoe doe je dat?

Het thema van deze BeterKIP is duurzaamheid. De definitie van een duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die tegemoetkomt aan de levensbehoeften van de huidige generatie, zonder die van de toekomstige generaties tekort te doen. Het gaat hierbij om economische, sociale en leefomgevingsbehoeften. Maar wat betekent duurzaamheid in de praktijk in onze sector?

In de pluimveehouderij kan duurzaamheid plaatsvinden in het efficiënter produceren van pluimveeproducten, en dat kan alleen maar als de dieren gezond en goed blijven presteren. Het kan ook in de vorm van het waarborgen van de werkzaamheid van antibiotica door het gebruik ervan te verminderen en de risico's op resistentie te verlagen. Vaccinatie speelt dus een cruciale rol bij deze twee pijlers, omdat vaccins het immuunsysteem voorbereiden en versterken zodat het ziekteverwekkers op natuurlijke wijze af kan weren.

VERSTERKING IMMUUNSISTEEM

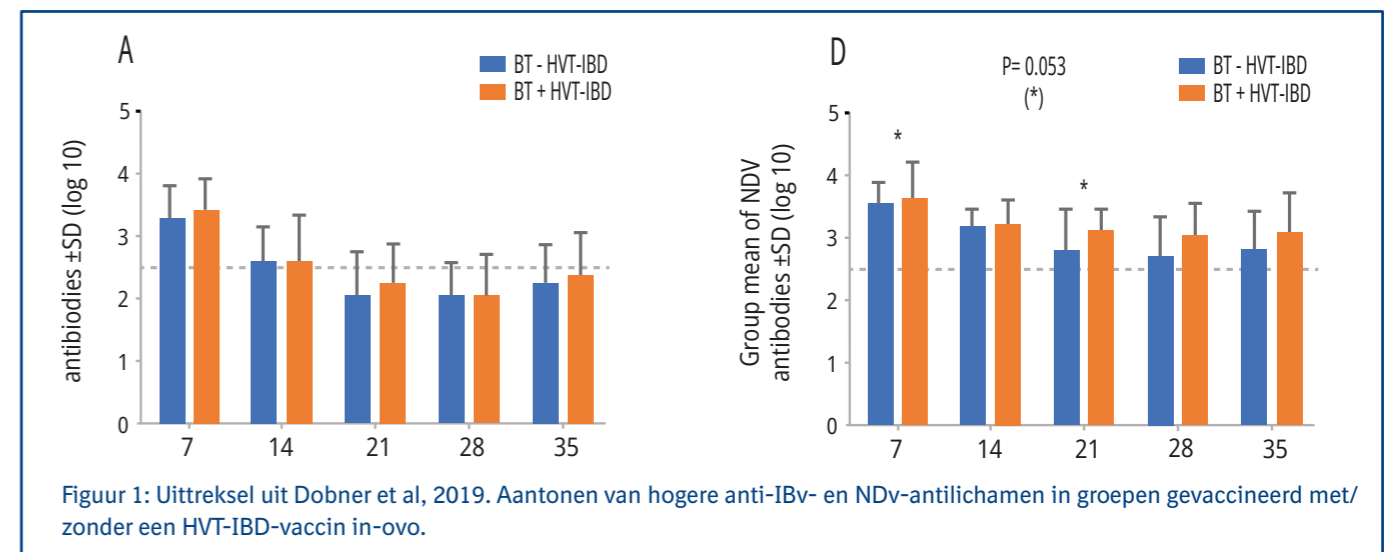
Vectorvaccins, zoals een HVT-IBD-vaccin, zijn recombinante vaccins. Zij kunnen een goede bescherming bieden tegen het Gumboro-virus en de ziekte van Marek. Maar daarnaast kunnen zij ook het adaptieve immuunsysteem (het deel van het immuunsysteem dat antilichamen produceert) stimuleren en de bescherming van levende vaccins die later in de levenscyclus aangepast zijn, verbeteren.¹

Vleeskuikens worden vaak tegen Infectieuze Bronchitis (IB) en Newcastle beschermd met levend verzwakte vaccins die toegepast zijn via een spraymethode op D1. De studie van Dobner et al, 2019 toonde aan dat embryo's die met een HVT-IBD-vaccin gevaccineerd waren, betere antilichaamtiter opbouwden tegen IB en de ziekte van Newcastle (levende vaccins waren toegepast op D1 na uitkomst). Deze studie toonde aan dat het gebruik van een vectorvaccin niet alleen bescherming biedt tegen de belangrijkste ziektes in de pluimveehouderij, maar ook de bescherming tegen andere ziektes kan versterken (zie figuur 1). Het efficiënter produceren van pluimveevlees en eieren kan op deze manier bereikt worden door de beste natuurlijke bescherming aan de dieren te geven.

IMMUUNSISTEEM INTACT HOUDEN

Hoewel vaccins het immuunsysteem kunnen stimuleren, zijn sommige soorten ook wat schadelijk voor de immuunbasis

van het dier en kunnen ze een kortstondige immunosuppressie veroorzaken. Dit maakt de dieren op dat moment kwetsbaar voor infectie. Opportunistische pathogenen kunnen aanvallen, wat resulteert in een hoger antibioticagebruik. Bij een veldproef bij vleeskippen, uitgevoerd om het gebruik van recombinante vectorvaccins te evalueren in vergelijking met immunocomplex-vaccins, kon ook het vermogen van HVT-IBD-vaccins worden aangetoond bij het beschermen van de balans (de integriteit) van het immuunsysteem en het verminderen van antibioticagebruik (zie figuur 2). Het onderzoek werd uitgevoerd in twee conventionele vleeskuikenbedrijven met twee identieke of zeer vergelijkbare vleeskuikenstallen. De koppels van dezelfde moederdieren waren verspreid tussen de twee stallen. De kippen van de ene stal werden in ovo-gevaccineerd met een HVT-IBD-vaccin, terwijl de andere in ovo werden gevaccineerd met een immunocomplex-vaccin. In de veldproef

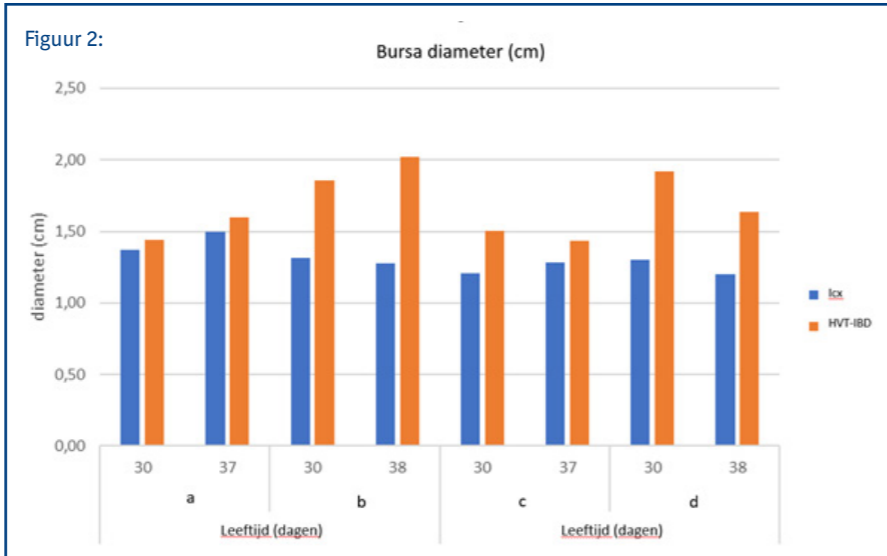
¹ Dobner et al, 2019, Immunoresponsen op in ovo HVT-IBD-vaccinatie variëren tussen verschillende kippenrassen. Ontwikkelings- en vergelijkende immunologie, <https://doi.org/10.1016/j.dci.2019.103422>

waren in totaal zes productiecycli met een gemiddelde van ongeveer 48.000 kippen per ronde meegenomen.

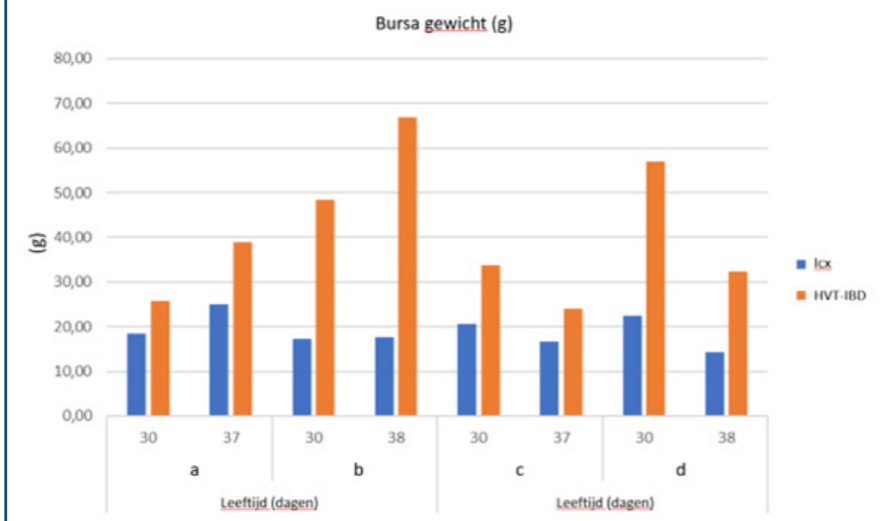
Andere vleeskuikenkoppels op de bedrijven die niet in de studie waren opgenomen, werden in ovo-gevacceerd met het HVT-IBD-vaccin. De groepen werden vergeleken op basis van algemene prestatie- en bursa-afmetingen (om de integriteit van het immuunsysteem te evalueren). Gegevens over antibioticagebruik werden verzameld als onderdeel van een standaard-monitoringprogramma. Aan het eind van de proef waren er geen significante verschillen tussen de prestaties van de twee groepen wat lichaamsgewicht en voederconversie betrof, maar er waren wel duidelijke verschillen in het volume van antibioticagebruik en bursa-afmetingen.

De Bursa van Fabricius is een belangrijk immunologisch orgaan in de kip omdat het een bron van B-cellen is². Elk compromis aan zijn integriteit kan een teken zijn van mogelijke immunosuppressie in de toekomst. Omdat HVT-IBD-vaccins zich niet vermenigvuldigen in de bursa, beschadigen ze dit belangrijke orgaan niet en behouden ze dus de integriteit van het immuunsysteem.

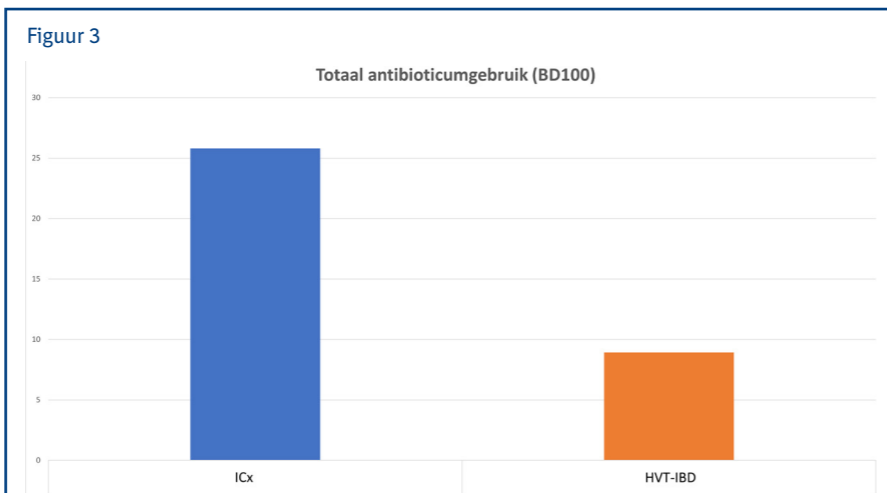
Gegevens over antibioticagebruik tussen de twee groepen werden vergeleken met behulp van draaitabelanalyse. De resultaten in figuur 3 tonen duidelijk een significant verschil in de hoeveelheid antibiotica die wordt gebruikt in de groep die met de immunocomplex (ICx)-vaccins waren gevaccineerd in vergelijking met de groep die met de recombinante vector (HVT-IBD)-vaccins waren gevaccineerd. Hoewel er geen significante verschillen in prestaties waren, hadden de met het recombinante vectorvaccin gevaccineerde kippen minder antibiotica nodig om dezelfde prestaties te bereiken. Dit is waarschijnlijk te wijten aan de betere integriteit van het immuunsysteem en het vermogen daarvan om goed te functioneren om het dier te beschermen tegen opportunistische pathogenen. Minder antibioticagebruik betekent minder risico op het ontwikkelen van resistentie, vooral op deze bedrijven, en kan bijdragen aan het doel om pluimveevlees duurzamer te produceren voor consumenten nu en in de toekomst.

Verschillen in bursa-diameters (cm) tussen Icx-gevaccineerde groepen en HVT-IBD-gevaccineerde groepen. De groepen a en b werden geplaatst in vleeskuikenbedrijf 1 en de groepen c en d in vleeskuikenbedrijf 2.

Verschillen in bursa-gewichten (g) tussen Icx-gevaccineerde groepen en HVT-IBD-gevaccineerde groepen. De groepen a en b werden geplaatst in vleeskuikenbedrijf 1 en de groepen c en d in vleeskuikenbedrijf 2.

² Encyclopedie van immunologie, 1998, 978-0-12-226765-9

TEUN VAN DE BRAAK, HENDRIX GENETICS: 'Een bruine eischaal is een dure verpakking'

Fokbedrijf Hendrix Genetics is druk met het fokken van de leggen van de toekomst. Hoe de eisen van consument, maatschappij en politiek er over tien jaar uitzien, is nog niet precies bekend. Daarom houden de fokkers een brede genetische variatie achter de hand.

'Door genetische vooruitgang zijn de prestaties van leghennen de afgelopen jaren fors verbeterd. Bruine hennen worden steeds vaker 85 weken en witte hennen gaan richting de 100 weken. Die trend zet door. Via fokkerij werken we er aan om de periode te verlengen waarin een gezonde hen veel eerste soort eitjes produceert.' Aan het woord is Teun van de Braak. Hij is Global Technical Service and Customer Support Manager Layers bij fokbedrijf Hendrix Genetics. Ongeveer de helft van alle leghennen ter wereld (China daargelaten) is genetisch gezien afkomstig uit de stallen van Hendrix Genetics. 'We willen een hen die tot het eind van de legperiode zichtbaar goed in de veren zit. De fokkerijinspanningen richten zich vooral op het opschuiven van het moment waarop het uitvalpercentage binnen een koppel flink begint op te lopen.'

Zijn pluimveehouders gebaat bij een steeds langere legperiode?

'Bij hennen die langer doorgaan met het leggen van eieren waar vraag naar is, kun je de aankoopkosten verdisconteren over een groter aantal eieren. Dat is nodig want de kostprijs van jonge hennen is hoog. De 'Ohne Küken Töten' ofwel OKT-bena-

dering, draagt daar ook aan bij. Inclusief OKT gaat de prijs van een 17-weekse leggen richting de 10 euro. De Bio-hen zit daar ruim boven.'

Wat is de oorzaak van een oplopend uitvalpercentage in de legperiode en wat doen jullie eraan?

'Het komt vooral doordat hennen zich te veel uitputten. We proberen dat te voorkomen door families te selecteren die persistenter zijn bij het leggen van eieren en door te fokken op het afvlakken van de eigewichtcurve. Van nature vertoont die curve een stijgende lijn. Eieren worden zwaarder naarmate de legperiode vordert en vergen daardoor steeds meer van de kip. Ons streven is om vanaf week 40-45 de eigewichtcurve zo veel mogelijk vlak verder te laten lopen. Daarmee bereiken we dat er net iets minder van de hen gevraagd wordt en ze beter in staat is om haar eigen onderhoud op peil te houden. Dat zie je terug in een betere conditie en gezondheid en een goed verenkleed.'

Meer dierenwelzijn lijkt soms strijdig met klimaatdoelstellingen. Hoe gaan jullie daar mee om?

'De definitie van duurzaamheid is voor iedereen anders. Daar hebben we rekening mee te houden. Als wij bijvoorbeeld praten met de Dierenbescherming dan horen we de wens om te gaan werken met dubbeldoelkippen zoals tot de tweede helft van de vorige eeuw gebruikelijk was. We beschikken over foklijnen om zulke kippen te fokken en we houden er rekening mee dat er een beperkte markt ontstaat voor dubbeldoelkippen, ook wel 'backyard kippen' genoemd. 'Ook emotie speelt een rol. Dat zie je bijvoorbeeld bij de marktvaart naar bruine eieren ten opzichte van witte eieren, en hoe supermarkten daar mee omgaan.'

Hoe zit dat?

'Witte hennen produceren efficiënter eieren dan bruine hennen. De kostprijs van een wit eitje ligt daardoor iets lager dan die van een bruin eitje. Consumenten associëren echter nog steeds een bruin ei met beter, natuurlijker en biologisch. Supermarkten spelen daar op in door

voor bruine eieren een veel hogere prijs te vragen; het verschil loopt op tot 10-15 cent per ei. Ik zeg vaak: een bruine eierschaal is de duurste verpakking in de supermarkt. De inhoud van een bruin en een wit ei is exact gelijk. Als supermarkten werkelijk voor duurzaam kiezen, moeten ze zich richten op de verkoop van witte eieren. Lidl heeft die stap gezet en verkoopt alleen nog witte eieren. Albert Heijn durft dat nog niet aan. Daarom fokken wij ook nog steeds bruine hennen.'

Robuuste hennen kunnen hun immuunsysteem in actie laten komen

'Er zijn ook nog pluimveehouders met een voorkeur voor bruine hennen. Overigens zie je wereldwijd grote verschillen in de vraag naar wit en bruin. Religie, cultuur en geschiedenis spelen daarbij mee. In Engeland zie je momenteel dat diverse supermarkten witte eieren profileren als het premium ei; een mooie tendens is dat.'

Wat is er via fokkerij te bereiken als het gaat om diergezondheid?

'We focussen onder meer op darmgezondheid. Robuuste hennen kunnen voldoende energie vrijmaken om hun immuunsysteem in actie te laten komen als ziekteverwekkers dreigen. Maar we kunnen het niet alleen als fokkers. De leggen in de stal, ofwel het fenotype, is altijd een uitkomst van interactie tussen genotype en omgeving. Het is een pluspunt dat we vanuit Nederland/West-Europa werken, net als veel andere spelers in de pluimveehouderij die wereldwijd actief zijn. In de Nederlandse pluimveesector is alles gericht op het behalen van optimaal rendement uit de kip. Een voorbeeld: een leghen met een langere legperiode heeft baat bij vaccins die kippen tot op hoge leeftijd bescherming bieden. Want bijvoorbeeld een stal met 80-weekse hennen hervaccineren is ondoenlijk. Daarom werken we graag samen met bedrijven als Boehringer Ingelheim om diergezondheid van de kippen te optimaliseren.'

‘We mikken op kip met de kleinste voetafdruk in de wereld’

Twan Engelen (links) richt zich op de productie van broedeieren voor vleeskuikens.

Voedsel produceren met een zo gunstig mogelijke CO2-voetafdruk. Dat ziet ondernemer Twan Engelen als doel van een duurzame pluimveehouderij. Hij draagt daar al flink aan bij, maar ziet nog volop kansen om het beter te doen.

‘Als ik ons bedrijf vergelijk met topsport, dan maak ik graag de vergelijking met autocoureur Max Verstappen. We doen mee aan de top en om daar te blijven zullen we voortdurend moeten werken aan betere prestaties.’ Aan het woord is Twan Engelen in Someren (Noord-Brabant). Samen met zijn broer Jeroen heeft Engelen

een pluimveebedrijf met verschillende locaties in de regio rond Someren. Engelen richt zich op de productie van broedeieren voor vleeskuikens. Zijn onderneming is niet alleen een vermeerderingsbedrijf maar ook een opfokbedrijf. Dat wil zeggen dat Engelen de ouderdieren, zowel henen als hennen, voor de verschillende vermeerderingsstallen zelf opfokt. Aantallen kippen noemt de ondernemer niet. Wel geeft hij aan dat het pluimveebedrijf qua aantallen tot de bovengemiddelde bedrijven in Nederland hoort. ‘De vergelijking met wereldkampioen Verstappen maak ik niet om onszelf op de borst te kloppen. Wel om duidelijk te

maken dat een bedrijf als het onze alleen bestaansrecht heeft als we top presteren. De randvoorwaarden in Nederland zijn pittig en zullen de komende jaren alleen maar lastiger worden.’ Vanwege de omvang en bedrijfsstrategie zoekt en vindt Engelen de afzetmarkt voor zijn broedeieren buiten Nederland. Hij werkt daarmee samen met 15 andere vermeerderingsbedrijven. Bijna 10 jaar geleden richtte Engelen het bedrijf Angel Eggs op. Dit bedrijf legt zich toe op de export van broedeieren. ‘Met onze broedeieren staan we aan de basis van de productie van hoogwaardige pluimveeproducten voor zo’n 10 tot 12 miljoen

consumenten’, vertelt Engelen. Hij reist regelmatig de wereld over om afspraken te maken met afnemers van eieren. Engelen produceert broedeieren waaruit vleeskuikens komen voor de reguliere pluimveevleesproductie. Van de in Nederland populaire marktconcepten met langzamer groeiende kuikens moet hij niet veel hebben. ‘Als je kiest voor duurzaamheid, en dat is waar wij voor gaan, dan moet je in mijn ogen mikken op de productie van kip met de kleinste voetafdruk in de wereld.’

VOETAFDRUK MINIMALISEREN

Op alle vlakken zet Engelen de puntjes op de i om de voetafdruk van zijn broedeieren te minimaliseren. Dat begint met de keuze van een kip die efficiënt voer omzet in vlees. Engelen produceert vooral broedeieren van het type ROSS 308. ‘De hoofdbestanddelen in het voer voor onze kippen zijn maïs, tarwe en sojaschroot. Maïs en tarwe zijn afkomstig uit Europa. Sojaschroot is een afvalproduct dat overblijft na het uitpersen van sojabonen die in Europa zijn geïmporteerd om sojaolie te maken.’

Qua energie is het bedrijf van Engelen volledig zelfvoorzienend. Dat is voor een flink deel toe te schrijven aan het volleggen van de staldaken met zonnepanelen. ‘Maar ook de mest van onze kippen levert energie op. Met 400 collega’s leveren we die aan de biomassacentrale in Moerdijk en dat levert elektriciteit op voor vele tienduizenden huishoudens.’

DUURZAAMHEID ZAL VERBETEREN

Het zal de komende jaren mogelijk blijken om op alle vlakken beter en duurzamer te presteren, verwacht Engelen. ‘Graag maak ik weer de vergelijking met topsport. Ook daar zie je dat het lukt om jaar op jaar betere resultaten te boeken.

Dat lukt door op alle fronten winst te boeken: beter materiaal, betere training enzovoorts. In onze tak van sport werkt dat net zo. Ieder jaar lukt het om de voederconversie te verbeteren en de uitval te verkleinen. Dat heeft onder meer te maken met beter genetisch uitgangsmateriaal, en voortdurende verbetering van het management waardoor ook de gezondheid van de dieren zich positief ontwikkelt.’

Engelen denkt dat er onder meer nog winst te boeken valt door het optimaliseren van vaccinatieschema’s. ‘Farmaceutische bedrijven zoeken naar mogelijkheden om verschillende entingen te combineren. Als het lukt, pakt dat voordelig uit voor de dieren. Want iedere enting kost een kip energie.’

ECONOMISCH BELANG

De ondernemer vindt het lastig dat maatschappelijke groeperingen en politieke partijen de bijdrage aan de economie van zijn bedrijf en de bedrijven van zijn collega’s soms terzijde lijken te schuiven. ‘Ook geld verdienen is een onmisbaar

Van eendagskuiken tot afzetmarkt

Twan en Jeroen Engelen hebben hun bedrijfsmatige activiteiten ondergebracht in drie bedrijven: Opfokbedrijf Engelen, Vermeerderingsbedrijf Engelen en Angel Eggs.

Het opfokbedrijf richt zich op het opfokken van geselecteerde eendagskuikens tot ouderdieren. Op een leeftijd van 20 weken verhuizen de hennen en hanen naar de productielocaties van Vermeerderingsbedrijf Engelen.

De vermarkting van de daar geproduceerde broedeieren gebeurt door Angel Eggs. De meeste eieren, bestemd voor de productie van pluimveevlees, gaan naar Oost-Europa en het Midden-Oosten. Daarnaast exporteert het bedrijf ook eieren naar Azië, Afrika en Noord-Amerika.

onderdeel van duurzaam produceren. Er zijn in Nederland te veel mensen die veronderstellen dat alles in de wereld maakbaar is. Zeker als het gaat om de productie van voedsel is dat onjuist. Je hebt het over natuurlijke processen. Ook binnen ons bedrijf zijn we afhankelijk van de natuur. Als we die niet de ruimte geven, krijgen we geen bevruchte broedeieren van hoge kwaliteit. We leveren een belangrijke bijdrage aan de voedselproductie in de wereld en het stoort me dat sommigen daar erg licht over denken. Ik zeg weleens: als je werkelijk om de natuur geeft, zou je in Nederland misschien wel meer kippen moeten gaan houden.’

GET THE FULL
POTENTIAL

DE AANTALLEN **SPREKEN VOOR ZICH,**
MEER DAN:

100 MILJARD
DIEREN GEVACCINEERD
sinds de lancering in 2006

PREVENTIE WERKT